

ภาษาอังกฤษกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

รศ. นพพร สโรบล

สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในปี 2015 หรือปี 2558 ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งหมายความว่า ประชาชนในแต่ละประเทศ จะต้องติดต่อสื่อสารกันในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การท่องเที่ยว และอื่น ๆ โดยใช้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการทำงานในประชาคมอาเซียน ดังกฎบัตร อาเซียนข้อ 34 ที่บัญญัติว่า “The Working language of ASEAN shall be English” เมื่อเป็นเช่นนี้ในวงการศึกษาก็มีการตื่นตัว และเตรียมพร้อมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นอย่าง กว้างขวางในการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชน และคนทำงานในประเทศไทยโดยมุ่งเน้นว่าพลเมืองทุกคนในประเทศต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม การที่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในประเทศจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ เป็นอย่างดีนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเรื่องนี้ คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นที่ครูผู้สอน ภาษาอังกฤษจะต้องยกระดับและพัฒนาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก

แนวทางที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนาตนเองมีดังต่อไปนี้

- ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนกฎบัตรอาเซียน และตระหนัก ถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นภาษากลางของคนในอาเซียน ในการติดต่อสื่อสารและการทำงาน ร่วมกันครูควรจะต้องถ่ายทอดให้นักเรียนของตนมีความรู้ในเรื่องอาเซียนด้วยเช่นเดียวกัน ตลอดจนควรจะทำให้ ความเข้าใจกับนักเรียน และชี้แจงให้นักเรียนเห็นถึงความจำเป็นของภาษาอังกฤษในสังคมอาเซียนที่กำลังจะ มาถึง
- พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Lifelong learning) การเรียนภาษานั้นไม่มีวัน จบสิ้น ไม่จำกัดอายุ เพศ และวัย และการเรียนก็ได้จำกัดเฉพาะอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น การเรียน ภาษาอังกฤษจึงสามารถทำได้ด้วยตนเอง นอกชั้นเรียน ตลอดเวลา นอกจากนั้นควรสร้างแรงจูงใจในการพัฒนา ภาษาอังกฤษของตนเองอีกด้วย
- พัฒนาคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้เพิ่มขึ้น โดยการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ทุกวัน จากการอ่านสิ่ง ที่ อยู่รอบตัว ที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น ป้ายประกาศ แผ่นพับ สิ่งตีพิมพ์ หนังสือพิมพ์ หรือแม้แต่ฉลากสินค้า การที่จะ จำคำศัพท์ต่าง ๆ ได้นั้น มิได้อยู่ที่การท่องศัพท์ แต่เพียงอย่างเดียว แต่หากต้องรู้จักใช้คำศัพท์เหล่านั้นใน ชีวิตประจำวันด้วย เช่น พูด หรือเขียน เป็นภาษาอังกฤษกับคนรอบข้าง หรือถ้าต้องการจะใช้ dictionary ก็ควรใช้ dictionary อังกฤษ-อังกฤษ หรือใช้ dictionary online ซึ่งจะทำให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาคำศัพท์มากขึ้น

- ค้นหาวิธีการเรียนรู้ภาษา (Learning Strategies) ของตนเองว่า ชอบที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีใด จึงพัฒนาภาษาด้วยวิธีที่ชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้สำรวจตนเองว่าชอบทำกิจกรรมอะไรก็ให้ทำสิ่งนั้นเป็นภาษาอังกฤษ เช่น ชอบฟังเพลง ก็ให้ฟังเพลงเป็นภาษาอังกฤษ ชอบฟังข่าวก็เลือกฟังข่าวช่องภาษาอังกฤษ ชอบดูภาพยนตร์ก็ให้เลือกฟัง Sound track ไม่ใช่พากษ์ไทย ชอบดูรายการ TV หรือ Series ก็ให้เลือก Mode ภาษาอังกฤษ ชอบอ่านหนังสือก็เลือกอ่านวารสาร หรือหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ หรือ ถ้ามีโอกาสที่ได้พบปะพูดคุยกับชาวต่างชาติ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของภาษา แต่อาจจะเป็นชาติใดก็ได้ ก็ควรที่จะพูดภาษาอังกฤษ ไม่ใช่หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษและกลับไปสนับสนุนให้ชาวต่างชาติพูดภาษาไทยแทน

- พัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น การ Access Internet เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การใช้ iPad หรือ Tablet ซึ่งถ้าครุมีความรู้ในการใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ในยุคดิจิทัล ก็จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเองและนักเรียนอีกด้วย

- การเข้าร่วมประชุม อบรม และสัมมนาต่าง ๆ ทั้งทางด้านการพัฒนาทักษะภาษาของตนเอง และพัฒนาวิธีการสอนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งครุผู้สอนภาษาอังกฤษควรจะจัดหาเวลาในการเข้าร่วมการประชุมอบรม ที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันสอนภาษา เช่น AUA หรือ British Council องค์กรหรือสมาคมต่าง ๆ เช่น สโมสรโรตารี สมาคมครุผู้สอนภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย ซึ่งการอบรมดังกล่าว มีทั้ง เสียค่าใช้จ่ายในการอบรม และอบรมฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนั้น ครุผู้สอนภาษาอังกฤษจะต้องติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา

- ครุผู้สอนภาษาอังกฤษควรมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือสมัครเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ เช่น สมาคมครุผู้สอนภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย (ThailandTESOL) เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและ Update วิชาชีพของตน นอกจากนี้ ครุผู้สอนภาษาอังกฤษที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน อาจมีการรวมกลุ่ม และจัดหาครุที่เก่งภาษาอังกฤษมาช่วยสอนหรือแนะนำเพื่อนครูต่างโรงเรียน หรืออาจมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครุควรนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการรวมกลุ่มกันพัฒนาตนเอง เช่น มีการ Chat บน Net หรือ เข้าไปมีส่วนร่วมใน Online Forum หรือ blogs ก็ได้

- พัฒนาทักษะในการออกเสียง (pronunciation) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง Stress ควรจะต้องเน้นคำเวลาออกเสียงให้ถูกต้องมากกว่าไปกังวล เรื่อง accent ทั้งนี้เพราะผู้เรียนภาษาที่สอง มักจะพูดโดยมีสำเนียง ในภาษาแม่ของตนเอง ซึ่งปัจจุบันมีการยอมรับ เรื่องการออกเสียงด้วยสำเนียงในภาษาแม่ เวลาพูดภาษาอังกฤษ โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเลียนเสียง หรือเลียนแบบสำเนียงของเจ้าของภาษาเหมือนอย่างแต่ก่อน อย่างไรก็ตามในการที่จะพัฒนาการออกเสียงให้ถูกต้องได้นั้น ควรจะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการฟัง (Listening Skills) ยกตัวอย่าง เช่น เวลาฟังรายการ TV หรือ ภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ ถ้าเป็นไปได้ควรจะออกเสียงตามด้วย จึงจะได้ผล

- พัฒนาวิธีการสอนภาษาอังกฤษของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ในอดีตที่ผ่านมา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมุ่งเน้นที่การสอนไวยากรณ์ มากกว่าการสอนเพื่อการสื่อสาร แม้ว่าจะมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยกระทรวงศึกษาธิการของไทย ได้พยายามทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียน มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ นักเรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาได้ โดยเฉพาะการฟังและการพูดเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ เนื่องจากครูไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาสื่อสารกันในห้องเรียนเท่าที่ควร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีภาษาสื่อสารกันในห้องเรียนอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมให้มี face-to-face communication ในการสื่อสาร ระหว่างครูและนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน

- พัฒนาศักยภาพครูโดยการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ Classroom Research หรือ Action Research การทำวิจัยดังกล่าว นอกจากจะเป็นการพัฒนาตนเอง (Professional Development) แล้ว ยังจะเป็นการพัฒนาวิธีสอนหรือจัดหาสื่อ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ของการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อีกด้วย

นอกจากการพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ได้เสนอแนะมาข้างต้นแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้ยกระดับ และพัฒนาตนเองอย่างจริงจังเช่นเดียวกันทั้งในเรื่องงบประมาณ และการบริหารจัดการ รวมทั้งความสามารถในการประสานและร่วมมือกันกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

แนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยส่งเสริมครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้พัฒนาตนเองได้ มีดังนี้

- ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน เช่น จัด English Summer Camp ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จัดหมู่บ้านภาษาอังกฤษ (English Village) หรือให้การตอบสนองนโยบายของรัฐในการสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่างนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ใช้ภาษาอังกฤษ 1 วัน ใน 1 สัปดาห์ เรียกว่า English Speaking Day ซึ่งนโยบายนี้อาจจะต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือเมื่อทางโรงเรียนมีความพร้อมเป็นต้น

- ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับวิชาภาษาอังกฤษและสนับสนุนครูอาจารย์โดยการจัดงบประมาณ เพื่อส่งครูอาจารย์ไปเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา การดูงานทั้งในประเทศและประเทศอาเซียน รวมทั้งประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา เพื่อครูจะได้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

- ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีนโยบายให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เข้ารับการอบรม ดูงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กลับมาถ่ายทอดความรู้ ความสามารถให้กับเพื่อนครูด้วยกัน รวมทั้งต้องเข้าสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในหรือการ observe class อยู่เป็นประจำ

- ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีทักษะในการแสวงหาความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษา ทั้งใน ประเทศ และต่างประเทศ หาโรงเรียนเครือข่าย (School Network) เพื่อวางแผนในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ ทรัพยากรร่วมกัน หรือถ้าเป็นระดับมหาวิทยาลัยก็อาจจะมีข้อตกลงในการร่วมมือกันกับมหาวิทยาลัยใน ต่างประเทศเพื่อร่วมกิจกรรม หรือทำโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน ระหว่าง ครู อาจารย์ และนักศึกษา อาจจะทำให้มีการ แลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างสถานศึกษา หรือ สนับสนุนให้ครู อาจารย์ ทำวิจัยร่วมกัน

นอกจากการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ทางด้านนโยบายของรัฐก็ควรรหาแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่อง โครงสร้างในการสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทย การแก้ไขเรื่องครูสอนภาษาอังกฤษที่ไม่ได้มีวุฒิทางด้าน ภาษาอังกฤษแต่ต้องมาสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษา ครูเหล่านี้แม้ว่าจะได้รับการอบรมและพัฒนา มากเพียงใด แต่เมื่อกลับไปโรงเรียนก็ยังขาดความมั่นใจในการสอนนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่รัฐ หรือผู้เกี่ยวข้องต้องช่วยกันระดมความคิด และปรับเปลี่ยนนโยบายในการเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อตอบสนองของความต้องการของประเทศที่จะส่งเสริมให้ประชาชนคน ไทยใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้

แนวทางการแก้ปัญหาอีกประการหนึ่งจากรัฐก็คือไม่ควรมองข้าม ความสำคัญของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ รัฐควร จะส่งเสริม และให้กำลังใจแก่ครูผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ และความสามารถใน การถ่ายทอดเป็นอย่างดี ให้ประกอบวิชาชีพครู มากกว่าที่จะเลือกไปประกอบอาชีพอื่น ซึ่งได้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า เป็นแรงจูงใจ เราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในอนาคตเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมอาเซียน ผู้ที่มีความรู้ทาง ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี อาจจะมีทางเลือกที่จะไปทำงานในองค์กรอื่นที่มีแรงจูงใจที่ดีมากกว่าการเป็นครูสอน ภาษาอังกฤษ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นประเทศไทยอาจจะขาดบุคลากรที่จะช่วยยกระดับความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษของเยาวชนไทย และปัญหาเรื่องประชาชนในประเทศไทย ที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ก็จะเป็น ปัญหาที่ไม่มีวันจบสิ้น
